

Plenaire behandeling Waterwet, 13 februari 2008.

Eerste termijn SP

Voorzitter,

De SP heeft alle waardering voor de integratie van acht, inmiddels zelfs negen, waterwetjes in één grote raamwet. Ook zijn er in de wet een aantal aanzetten gegeven voor een betere samenwerking in de waterketen, bundeling van vergunningstelsels en dergelijke. Hartstikke mooi allemaal. Maar het wetsvoorstel heeft de status quo van de bestuurlijke verhoudingen vrijwel intact gelaten en dat is een gemiste kans.

De SP pleit sinds 1999 voor een fundamentele herziening van die verhoudingen, waarbij de bestuurlijke taken van waterschappen worden overgedragen aan de provincie. De deskundigheid van de waterschappen op uitvoerend terrein kan behouden blijven door het uitvoerend apparaat intact te laten, bijvoorbeeld als provinciale dienst. Deze herschikking vermindert de bestuurlijke drukte. Waterschappen hebben sowieso een zeer gebrekkige democratische legitimatie. De provincie heeft al bestuurlijke bevoegdheden op het gebied van ruimtelijke ordening en verkeer, water, natuurontwikkeling en landbouw. Zo kan je écht tot een integrale

De minister ging bij de beantwoording van onze schriftelijke inbreng op dit punt voorbij aan onze inhoudelijke argumenten en beperkte zich tot de constatering dat art.133 van de grondwet de bestuurlijke taak van de waterschappen verankert. Voorzitter, wij houden niet zo van dit soort procedurele argumenten. Waarom ontwijkt de staatssecretaris een discussie over de inhoud? Misschien dat we het daarna nog eens kunnen worden over een herziening van de grondwet. En dan nemen we wat mij betreft artikel 23 ook gelijk op de schop, dan lossen we en passant een probleem van de minister van onderwijs op.

Daarmee kom ik op mijn tweede punt: hoe verzekeren we dat gemeenten en waterschappen wat scherper worden op de kosten en kwaliteit in de afvalwaterketen. Waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven voeren allen publieke monopolistische taken in de waterketen uit. Maatstaconcurrentie is een van de weinige manieren om bij publieke diensten de efficiency te bevorderen. Tot mijn verbazing neemt de regering wél een verplichte prestatievergelijking (benchmark) op in de drinkwaterwet, maar ontbreekt deze verplichting in de waterwet voor het rioolbeheer en de afvalwaterzuivering. Dat is onlogisch. Huishoudens betalen jaarlijks voor het drinkwater, de rioolrechten en de zuiveringsheffing bedragen die allemaal in dezelfde orde van grootte liggen: tussen 200 en 300 euro. Onderzoek van de universiteiten van Rotterdam en Tilburg heeft aangetoond dat het kostenbewustzijn in de afvalwaterketen nog niet zo groot is en toch zegt de staatssecretaris: ik laat het aan de provincies over of er een prestatievergelijking komt. Zo kan straks de situatie ontstaan dat 7 provincies meedoen en 5 niet!

Daarom heb ik op dit punt een amendement ingediend, dat qua formulering nauw aansluit bij die van de Drinkwaterwet.

Of de efficiency in de afvalwaterketen daadwerkelijk verbeterd wordt zal afhangen van de mate waarin gemeenten en waterschappen gebiedsgericht samenwerken. Hierover zijn afspraken gemaakt in het Nationaal bestuursakkoord water, maar die zijn niet verankerd in de wet. Wat ons betreft wordt wettelijk vastgelegd dat gemeenten en waterschappen wederzijds verplicht worden om investeringen te doen in hún deel van de afvalwaterketen, als daarmee een grotere uitgave aan de andere zijde van de bestuurlijke grens vermeden wordt: optimalisatie van de maatschappelijke kosten. Het moet niet meer kunnen voorkomen dat een gemeente weigert om één miljoen te investeren in het afkoppelen van regenwater aansluitingen, terwijl daardoor twee miljoen bespaard kan worden in de afvalwaterzuivering. Ook daarover heb ik een amendement ingediend.

Op deze manier wordt de niet vrijblijvende samenwerking tussen gemeenten en waterschappen beter verankerd in de waterwet. Daar mag best wel wat tegenover staan. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft geconstateerd dat het onlogisch en bureaucratisch is om bij een goede samenwerking toch nog een vergunningstelsel in stand te houden voor riooloverstorten en de mogelijkheid open te houden dat de ene overheid een heffing oplegt aan een andere. Dat is een schoolvoorbeeld van het rondpompen van geld. Het argument van de staatssecretaris dat waterschappen zelf kunnen besluiten om daarmee te stoppen spreekt ons niet aan. De SP is er voor om de betreffende mogelijkheden uit de wet te schrappen. De heer van der Staaij heeft twee amendementen ingediend die iets minder ver gaan, maar materieel dicht in de buurt komen van wat de VNG voorstelt. Hij kan op onze steun rekenen..

De normering met betrekking tot de kans op overstromingen en overstromingsrisico's wordt in het kader van het wetsvoorstel niet veranderd. Er is bijvoorbeeld nog geen rekening gehouden met planologische reserveringen voor nieuwe bouwlocaties zoals de Zuidplaspolder. Dat is jammer, want wat ons betreft zou bij planologische besluiten voor laag gelegen gebieden altijd direct de norm voor het overstromingsrisico voor de betreffende dijkkring geëvalueerd moeten worden. Daarmee worden de maatschappelijke kosten van zo'n besluit inzichtelijk gemaakt, wat kan bijdragen tot een betere afweging van de voor- en nadelen van bouwen in laag gelegen polders..

De Waterwet kent een projectprocedure die bedoeld is om projecten met een grote urgentie snel –dus met wat minder mogelijkheden voor inspraak, beroep en bezwaar- in uitvoering te kunnen nemen. In de nota naar aanleiding van het verslag werd gesuggereerd dat deze procedure alleen wordt ingezet als de veiligheid in het geding is, maar een pagina verderop is er plotseling ook sprake van projectplannen voor vistrappen. Volgens de SP wringt daar iets! Wij zijn er voorstander van om expliciet in de wet te verankeren dat de projectprocedure alleen wordt ingezet voor situaties waar sprake is van een veiligheidsrisico, zoals de versterking van dijken die de bestaande veiligheidsnorm niet halen.

Kwalitatief goed grondwater is een kostbaar bezit, dat door de Waterwet beschermd moet worden. Maar de laatste jaren beginnen de waterdichte lagen die de dieper gelegen grondwatervoorraden afschermen van het relatief vervuilde eerste watervoerende pakket

steeds vaker doorboord, het lijkt wel gatenkaas. Vaak voor op zich heel nuttige projecten: de winning van geothermische energie, warmte/koudeopslag en dergelijke. De SP-fractie dringt erop aan om in de Waterwet een wettelijke basis op te nemen voor een goede coördinatie en regulering van boringen door de waterkerende lagen. Op dit moment is er zelfs nog geen landelijke registratie van de boringen.

Daarmee kom ik op mijn één na laatste punt: de paalrot. In laag gelegen veenweidegebieden ontstaan steeds meer problemen met houten fundering die droog komen staan en wegrotten door peilverlaging. Bij de behandeling van de wet gemeentelijke watertaken in februari 2007 heb ik dat probleem al aan de orde gesteld. Het is waar dat de verantwoordelijkheid voor een deugdelijke fundering primair bij de eigenaar berust, maar de SP-fractie is van mening dat van gemeenten in het kader van hun zorgplicht voor het grondwater geëist mag worden dat ze zoveel mogelijk rekening houden met het belang van de eigenaren van gebouwen die op houten palen staan. Naar aanleiding van onze schriftelijke inbreng schreef de staatssecretaris in de nota naar aanleiding van het verslag: “Indien het echter mogelijk is met waterhuishoudkundige maatregelen in het openbare gebied (dreigende) paalrot verder tegen te gaan, dan valt dat onder de zorgplicht van de gemeente, zoals die per 1 januari 2008 op grond van artikel 9b van de Wet op de waterhuishouding gaat gelden (althans voor zo ver de maatregelen niet tot de zorg van de provincie of het waterschap behoren). Gemeenten moeten dan afwegen of deze maatregelen doelmatig zijn: zij zijn niet gehouden tot het treffen van ondoelmatige maatregelen.”

Mijn vervolg is: betekent dit dat gemeenten wél gehouden zijn aan het nemen van alle doelmatige maatregelen? Als deze vraag met “ja” beantwoord wordt impliceert dit dat een gemeente in principe een aansprakelijkheid heeft indien door het nalaten van zo’n maatregel paalrot ontstaat.

Ik sluit af met de grondwateronttrekkingen. In het wetsvoorstel wordt de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen gesplitst. Voor grote onttrekkingen blijft de provincie vergunningverlener, voor kleinere onttrekkingen wordt dat het waterschap. De SP-fractie vinden dat niet logisch. Er zijn voor zover ons bekend in het geheel geen klachten over de bestaande situatie, waarbij de provincie de enige vergunningverlener is. De kans bestaat dat bij versnippering de deskundigheid bij de vergunningverleners ondermijnd wordt en ook kan de consistentie van de vergunningverlening minder worden. Tenslotte is een voordeel van de provincie dat hier een integrale afweging kan plaatsvinden van alle belangen, in plaats van een eendimensionale toets op het wateraspect.

Om deze redenen heb ik ook op dit punt een amendement ingediend.